

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta – katedra trestního práva

**Posudek vedoucího
na diplomovou práci Michala Drobílka**

"Zásada subsidiarity trestní represe"

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomovou práci studenta 5. ročníku Právnické fakulty UK v Praze Michala Drobílka, která je věnována problematice subsidiarity trestní represe, považují vzhledem k návaznosti na trestní zákoník i judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, která se vytvářela v posledních letech, za velmi aktuální.

2. Rozsah práce a datum odevzdání práce

Práce byla zpracována v odpovídajícím rozsahu pro diplomovou práci, neboť její vlastní text čítá 79 stran, což je počet, který přesahuje obvyklou délku diplomové práce. V posuzované práci je to však odůvodněno zvoleným přístupem autora a jeho snahou vypořádat se s důležitými otázkami, které se vztahují k zvolenému tématu. Dalších 15 stran představuje seznam zkratk, použité prameny a literatura, jakož i abstrakt v českém a anglickém jazyce a klíčová slova.

Práce byla odevzdána dne 25. 6. 2018.

Oponentem byl ustanoven doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.

3. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu navazuje na jeho aktuálnost a vyplývá zejména ze skutečnosti, že se jedná o hmotněprávní zásadu, byť tato zásada byla vytvořena teorií trestního práva, když již ve třicátých letech minulého století prof. August Miřička psal: „Pro trestního zákonodárce musí... být vůdčí myšlenkou, že trestní moc státní nemá býti přepínána, nýbrž jí užíváno jen potud, pokud je toho nutně zapotřebí (ekonomie trestní hrozby).“ S ohledem na to, je třeba k ní přistupovat jako k jednomu z principů trestního práva hmotného, které tvoří základ trestního práva jako právního odvětví v tom smyslu, že mají prioritu pro vytvoření i aplikaci systému trestního práva hmotného, vymezují limity pro funkce trestního práva (viz shora bod 1.) a tvoří fundamentální základ pro jednotlivé trestněprávní instituty, které jsou na nich vybudovány, ale současně jednotlivé právní instituty slouží i k jejich uplatňování, neboť základní zásady se mají aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních

institutů a jednotlivých norem trestního práva (srov. Dworkin, R., Bayles, M., u nás např. Holänder, P. atd.).

Hlavní metodou zpracování práce je analýza právní úpravy ve světle trestněprávní literatury a judikatury zejména Ústavního a Nejvyššího soudu v návaznosti na právní úpravu této zásady v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, který stanoví: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

Při tomto přístupu diplomant prokázal dobré teoretické znalosti, které se projevily při zpracování např. historické části práce a zejména při obecných výkladech k zásadě subsidiarity trestní represe a pojetí trestného činu v trestním zákoníku.

4. Formální a systematické členění práce

Po stručném úvodu se diplomant zabýval funkcemi a účelem trestního práva, obecným vymezením zásady subsidiarity trestní represe a pojetím trestného činu, a to včetně kritérií společenské škodlivosti. Autor nepominul ani její procesní důsledky a zásadu oportunity, jako procesní korektiv umožňující zastavit trestní stíhání, a to v rámci pojednání o korektivech v trestním právu, jakož i vztahem zásady subsidiarity trestní represe k tzv. odklonům v trestním řízení. Jádrem práce jsou vedle kapitoly věnované vymezení zásady subsidiarity trestní represe zejména kapitoly o pojetí trestného činu a kritériích společenské škodlivosti. V závěru práce se zabýval i legislativními požadavky vyplývajícími z této zásady. Zvolená systematika je obvyklá těmto druhům diplomových prací, které se zabývají zásadami právního oboru, a proto ji nelze ničeho vytknout, pokud zejména akceptujeme u hmotněprávní zásady i procesní souvislosti.

V závěru práce diplomant uvedl přehledné shrnutí svého přístupu k zvolené problematice a hlavních myšlenek diplomové práce.

5. Vyjádření k práci a hodnocení způsobu zpracování tématu

V souladu se zadáním tvoří východisko kapitola věnovaná vymezení zásady subsidiarity trestní represe jako „jedné z nejstěžejnějších zásad trestního práva hmotného“. V této kapitole se autor vedle historického přístupu zabývá vymezením této zásady v trestním zákoníku, a to zejména na základě teorie, kdy správně věnuje pozornost jejímu interpretačnímu a aplikačnímu významu, kdy názory v české teorii nejsou zcela jednotné, a také judikatury Nejvyššího soudu na rozsah uplatnění jednotlivých zákonných důvodů dovolání. Správně se také zabývá postavením zásady subsidiarity trestní represe mezi dalšími zásadami trestního práva hmotného. V této souvislosti autor s potřebným teoretickým přístupem pojednává o všech zásadních problémech vztahujícím se k vymezení i aplikaci této zásady a souvislostmi s ostatními zásadami. Zabývá se i kritickými názory na vymezení zásady subsidiarity trestní represe (viz zejména citace prací Fenyka a Kratochvíla), kdy se přiklání ke Kratochvílově přístupu. Správně podle mého názoru uzavírá, že byť by byla používána i v případě, že by trestním zákoníku výslovně uvedena nebyla, plní i jiné účely, neboť je i hmotněprávním korektivem rozsahu trestního bezpráví. Poměrně stručně se diplomant zabývá principem *ultima ratio*, který by si podle mého názoru zaslouhoval více pozornosti, např. vzhledem k poměrně rozsáhlé judikatuře Ústavního soudu, která by měla být v práci podrobena většímu rozboru, než tomu je v práci (str. 24 až 26).

Zvláštní pozornost diplomant věnoval pojmu trestného činu a zejména jeho pojetí, kde sumarizoval jednotlivé přístupy různých autorů v literatuře, a to i ve srovnání s pojmem

trestného činu podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. Stručně zde hodnotí i judikaturu Ústavního soudu a dospívá k závěru, že byť se na to názory v literatuře různí jde podle jeho názoru o pojetí formálně materiální či materiálně formální. V tomto směru hodnotí tzv. pražské pojetí vymezené v učebnicích zpracovaných autorskými kolektivy pod vedením Oty Novotného, Jiřího Jelínka či Pavla Šámala a brněnské pojetí reprezentované v učebnici Vladimíra Kratochvíla, přičemž nakonec se přiklání k pražskému pojetí s tím, že pokud by se soud měl při použití zásady subsidiarity trestní represe striktně držet jen znaku konkrétního posuzovaného trestného činu, nemohl by vyjádřit skutečnou společenskou škodlivost posuzovaného případu (srov. str. 41 až 50 práce). Zajímavá je i osmá kapitola, ve které se zabývá legislativními požadavky zásady subsidiarity trestní represe zejména ve světle kriminalizace a dekriminalizace v současném českém právu (str. 70 až 76).

Ve všech těchto částech diplomové práce autor pracoval samostatně a s dostatečnou hloubkou poznáním avšak práce je do značné míry popisná, vychází z dostupné literatury a chybí zde ve větším rozsahu vlastními názory diplomanta, byť jsou v ní zastoupeny i partie diskusní či polemické. Autor se snažil uchopit zásadu subsidiarity trestní represe ve všech souvislostech, a to i procesních (srov. kapitoly 5., 6. a 7.), což vedlo k tomu, že práce v některých částech, které by si to zasloužily, neřeší hlouběji nastíněnou problematiku (např. v části věnované postavení zásady subsidiarity trestní represe mezi dalšími zásadami trestního práva hmotného či v partii popisující její vztah k tzv. odklonům, kde se objevuje např. poměrně zjednodušující teze, že „(m)oderní západní trestní právo je jednoznačně postaveno na ryze veřejnoprávní koncepci“). Práce má logickou stavbu, když diplomant postupuje při svém výkladu od obecného k zvláštnímu, což přispívá přehlednosti a čtenářské vstřícnosti práce.

Z hlediska tzv. plagiátorství práce nevykazuje i na základě „programového“ hodnocení vyšší míru shody s pracemi tohoto druhu. Dobrá je logická stavba práce a práce s literaturou a judikaturou, jejíž přehled je v připojeném seznamu použité literatury a pramenů. Práce je psána srozumitelně a na potřebné jazykové úrovni. Celkově dobrá je úprava práce a její přehledné členění.

Velmi dobrá je také práce se zdroji, a to zejména s literaturou, jejíž přehled je v připojeném seznamu použité literatury a pramenů. Méně pozornosti autor věnuje judikatuře, která mohla být v určitých partiích práce využita více. Autor v žádném směru nevyužil zahraniční zdroje, neboť do své práce nezařadil žádnou komparativní kapitolu, což lze považovat za určitý nedostatek. I přes tento dílčí nedostatek, který lze pochopit vzhledem k rozsahu posuzované práce, předložená diplomová práce vykazuje dobrou úroveň ve srovnání s obvyklými diplomovými pracemi.

Celkově lze hodnotit diplomovou práci Michala Drobílka jako dobrou.

Z uvedeného zhodnocení pak vyplývají otázky pro obhajobu diplomové práce:

1. V čem diplomant vidí největší problém týkající se uplatňování zásady subsidiarity trestní represe v praxi?

2. Proč se domnívá, že „(m)oderní západní trestní právo je jednoznačně postaveno na ryze veřejnoprávní koncepci“ (str. 66 diplomové práce)?

Práce v zásadě naplnila vytčený cíl diplomové práce, neboť podala odborný rozbor zásady subsidiarity trestní represe. Podaný výklad svědčí o tom, že se autor dostatečně seznámil s problematikou s touto problematikou, která je značně složitá. Práce je psána srozumitelně a na potřebné jazykové úrovni. Celkově dobrá je úprava práce a její přehledné členění. Práce s ohledem na své zaměření a svou povahu neobsahuje grafy či tabulky

Předložená diplomová práce Michala Drobílka vyhovuje požadavkům kladeným na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhovaná známka – 2.

V Praze dne 17. srpna 2018

Vedoucí diplomové práce:
Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph. D.